

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЦЕНТР УКРАЇНСЬКО-ЄВРОПЕЙСЬКОГО
НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА
ТА ПРАВОВА ДЕРЖАВА»**

20–21 вересня 2019 р.

м. Ужгород

УДК 342(063)
В36

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Алмаші М.М., к.ю.н., доцент; Берназюк Я.О., д.ю.н., професор; Бисага Ю.М., д.ю.н., професор; Белов Д.М., д.ю.н., професор; Віхляєв М.Ю., д.ю.н., доцент; Гомонай В.В., к.ю.н., доцент; Греца С.М., к.ю.н., доцент; Громовчук М.В., к.ю.н., доцент; Жижихова Мартіна, к.ю.н., доцент (Словацька Республіка); Ковач Юліус, д.ю.н., професор (Словацька Республіка); Лазур Я.В., д.ю.н., професор; Марцеляк О.В., д.ю.н., професор; Мраз Станіслав, д.ю.н., професор (Словацька Республіка); Натуркач Р.П., к.ю.н., доцент; Палінчак М.М., д.політ.н., професор; Петрецька Н.І., к.ю.н., доцент; Піфко О.О., к.ю.н., доцент; Полєднік Петр, к.ю.н. (Чеська Республіка); Різник С.В., к.ю.н., доцент; Рогач О.Я., д.ю.н., професор; Станіц Петр, д.ю.н., професор (Республіка Польща); Фрідманський Р.М., к.ю.н., доцент; Берлінгер Даніел, д.ю.н., професор (Румунія).

Верховенство права та правова держава: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 20–21 вересня 2019 р. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2019. – 144 с.

ISBN 978-966-916-923-5

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Верховенство права та правова держава», яка за сприяння Центру українсько-європейського наукового співробітництва відбулася на базі юридичного факультету Ужгородського національного університету 20–21 вересня 2019 р.

УДК 342(063)

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019
ISBN 978-966-916-923-5 © Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2019

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Розвиток гендерної організації судів: історико-правовий аспект Боброва Ю. Ю.	7
Правова визначеність як елемент принципу верховенства права Богачова Л. Л.	10
Технологічні прийоми юридичної аргументації: поняття та особливості використання в процесі адвокатської діяльності Грисюк В. В.	14
Громадський контроль як засіб забезпечення принципу гласності і відкритості діяльності органів судової влади Коршун А. О.	17

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Практика Європейського суду з прав людини у вирішенні питання розумності строків розгляду справи в цивільному судочинстві Заборовський В. В., Стойка А. В.	22
Участь народу в законотворенні: вітчизняний та зарубіжний досвід законодавчого регулювання Майданник О. О.	26
Конституційні принципи реалізації функції правосуддя як зміст судово-правової реформи в Україні Полянський А. Г.	30
Актуальні проблеми конституційно-правового закріплення права на охорону здоров'я в Україні через призму європейського досвіду Сус М. С.	33
Принцип співрозмірності права людини на репродуктивне відтворення та прав майбутньої (незачатої та ненародженої) дитини Чечерський В. І.	36

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

Перспективи розвитку та складнощі впровадження системи «Електронний суд» в Україні Возна Д. В., Поліщук М. Г.	40
Часовий аспект ефективності права Гуйван П. Д.	43

Принципи сімейного права в ієрархії принципів права Менджул М. В.	47
Визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб: цивільно-правовий аспект Панькевич Р. В.	50
Щодо презумпції рівності часток у частковому зобов'язанні Слома В. М.	54
НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО	
Передача повноважень виконавчого органу акціонерного товариства іншій господарській організації Гарагонич О. В.	57
Особливості захисту комерційної таємниці Кравчук Н. Б., Златіна Н. Е.	60
Законодавства у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання Феофанова І. М.	62
НАПРЯМ 5. ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО; ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО	
Проблеми правового регулювання видобутку бурштину в Україні Заболотна Н. Я., Терехова В. О.	65
Аналіз поняття «суспільна потреба» при викупі природних ресурсів у комунальну власність Троцька М. В.	68
НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО	
Електронні сервіси з надання правової допомоги в Україні Берназюк О. О.	71
Проблематика питання про прояв неповаги до суду Воробей Є. С., Кобрусєва Є. А., Федоріщев С. С.	74
Європейські підходи до організації проходження служби в митних органах Дорофєєва Л. М.	78
Правова держава та ефективність правового регулювання протидії організованій злочинності в Україні Доценко О. С.	81

Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності Жуков М. С.	85
Деякі питання адміністративно-правової регламентації в агропромисловому комплексі України Іванова Г. С.	88
Узагальнення підходів щодо віднесення прибутків до постійного представництва та роль ОЕСР у формуванні сучасного міжнародного досвіду у сфері оподаткування постійних представництв Кармаліта М. В.	92
Щодо питання про принципи адміністративної процедури Маркова О. О.	95
Публічне управління та адміністративно-правове регулювання у сфері великої приватизації Потіп М. М.	99
Характеристика системи законодавства щодо регулювання діяльності інститутів спільного інвестування Слюсар О. О.	102
Витоки принципу субсидіарності в українській політико-правовій думці Тарасенко Я. В.	105
 НАПРЯМ 7. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО	
Щодо сучасного стану наукової розробки принципів кримінально-виконавчого права та принципів кримінально-виконавчого законодавства Гальцова О. В.	109
Наукові міркування щодо деяких положень призначення покарання у кримінальному праві України Лизогуб Я. Г.	112
Найпоширеніші способи вчинення грабежів та розбоїв Лісниченко Л. В.	114
Втілення принципів кримінального права в Конституції України та КК України Олійник О. С.	118

НАПРЯМ 8. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Криміналістична характеристика злочинів,
пов'язаних з торгівлею людьми

Буріна А. В. 121

Особливості оскарження ухвали слідчого судді про тимчасовий доступ
до речей і документів

Марочкін О. І. 124

Консультативний висновок Європейського суду з прав людини
у кримінальному провадженні

Скрипник Д. О. 125

Заключний етап проведення судового огляду
у кримінальному провадженні

Тимошук В. Є. 128

НАПРЯМ 9. СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Критерії незалежності суддів в практиці Європейського суду
з прав людини

Сердинський В. С. 131

НАПРЯМ 10. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Роль ЮНЕСКО в боротьбі з допінгом

Акуленко Т. М...... 135

Сучасний стан міжнародно-правової регламентації
міжнародних повітряних вантажних перевезень

Григоров О. М...... 138

До питання про визнання в Україні правового статусу шукачів притулку

Сорока І. О. 141

8. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про строки розгляду судами України кримінальних і цивільних справ» від 01.04.94. № 3. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-94>

9. Fuller L. The Morality of Law [Текст] / Lon L. Fuller Yale University Press, 1969. 262 p.

10. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2006 року у справі «Мельник проти України», заява № 23436/03, URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_037

ПРИНЦИПИ СІМЕЙНОГО ПРАВА В ІЄРАРХІЇ ПРИНЦИПІВ ПРАВА

Менджул М. В.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Ужгородського національного університету

м. Ужгород, Україна

Не вирішеною науковою проблемою є ієрархічність принципів в системі джерел права, а також питання ієрархії в системі самих принципів. Йозеф Рац зауважував, що принципи використовуються для тлумачення не тільки всіх законів, але і інших принципів меншого рівня [1, с. 839]. Бассіуні М.К. в своєму дослідженні говорить, що загальні принципи є «*jus cogens*», тобто мають найвищу силу в ієрархії всіх інших принципів та норм [2, с. 801]. Уварова О.О. при формулюванні поняття принципів права, зауважує що принципи права мають ієрархічну єдність, а також відзначає, що уся система принципів права є розгортанням принципу справедливості, і принципи нижчого рівня виводяться з його змісту і встановлюють вимоги, яким повинен відповідати механізму правового регулювання та практика [3, с. 55–56]. Ми погоджуємося з науковцями, адже загальним принципам права повинні відповідати галузеві, підгалузеві та інституційні принципи права.

Загалом, під «системою принципів права» розуміють комплекс принципів права, що володіє ознаками цілісності, стійкості, ієрархічності та є стрижнем правової системи.[4, с. 10] В системі принципів права є різні принципи, які в теорії права класифікують за різноманітними критеріями. Так, усталеним в теорії права є підхід до поділу принципів права за сферою дії на загальні, міжгалузеві, галузеві принципи та принципи інститутів права [5, с. 150].

Не зважаючи на те, що в науковій літературі є обмежений підхід щодо розуміння загальних принципів права, зокрема їх дією в рамках національної правової системи. Ми поділяємо іншу позицію, що загальні принципи права є загальнолюдськими, і відповідно вони підходять для будь якої правової системи, оскільки відображають найкращі досягнення людства і широко визнані в міжнародних документах [6, с. 26; 7, 102–105].

Братасюк М.Г. обґрунтовує, що загальнолюдські принципи права є результатом не емпірично-розсудкового мислення (яке продукує норми), а розумного мислення, синтезом вищого категоріального рівня [8, с. 384–387]. Загальні принципи права розглядають також як основні правові принципи, які відображають вимоги справедливості та є невід’ємною частиною кожної правової системи [5, с. 150].

В теорії права до загальних принципів права відносять: верховенство права; верховенство закону; юридичну рівність; справедливість, гуманність, демократичність, застосування юридичної відповідальності тільки в разі вчинення особою винного протиправного діяння (презумпція невинуватості особи) та інші [6, с. 25]. П. Рабінович до загальнолюдських принципів права відносить: закріплені та захищені правом основні права людини, їх свобода; юридичну рівність перед державою та законом; єдність юридичних прав та обов’язків; загальнодозволений тип регулювання поведінки людей і їх об’єднань («дозволено все, крім прямо забороненого законом»); спеціально дозволений тип регулювання діяльності державних органів та посадових осіб та ін. [7, с. 102]. Крім загальнолюдських принципів права Рабінович П. також виділяє типологічні принципи права, конкретно-історичні принципи, а також міжгалузеві та галузеві.

Принцип верховенства права та загальні принципи права знайшли своє закріплення в Конституції України, зокрема: демократичність (ст. 1), верховенство права (ст. 8), визнання людини найвищою соціальною цінністю (ст. 3), невідчужуваність прав людини (ст. 21), рівність (ст. 21) та інші. На жаль, несприйняття в суспільстві та в сфері публічного управління цих загальнолюдських принципів як дієвих норм, що мають пряму дію, і не є декларативними, призвело до уповільнення розбудови громадянського суспільства та правової держави, системних порушень прав людини, зростання корупції та недовіри до судової системи.

Національні принципи права (міжгалузеві, галузеві та інституційні) можуть бути однаковими у багатьох державах, наприклад, принципи свободи договору, добровільності шлюбу, найкращих інтересів дитини, протидії насильству в сім’ї тощо. При цьому, не обов’язковим є поділ національної системи права на галузі чи підгалузі, як це є традиційним в Україні та державах романо-германської правової сім’ї. Ми погоджуємося з позицією Козюбри М., що в умовах глобалізаційних процесів, навіть при сучасних кризових явищах, які їх супроводжують, зосередження дослідження тільки в рамках національних принципів права, пошуку винятково української специфіки, може призвести до чергової правової ізоляції, яка вже мала місце у вітчизняній історії [5, с. 160–161]. Саме тому, дослідження національних принципів права України повинні відбуватися з врахуванням міжнародного досвіду, загальнолюдських та європейських цінностей.

На нашу думку, варто виділяти загальні принципи, які регулюють сімейні відносини, принципи сімейного права та принципи інститутів сімейного права. В основі правового регулювання всіх суспільних відносин і сімейних зокрема,

є над-принцип верховенства права та такі загальні принципи як справедливість, добросовісність, рівність, гуманність, законність, юридичної відповідальності за вину, гарантування судового захисту прав.

Щодо розуміння місця сімейного права в правовій системі України, то науковцями обґрунтовано дві позиції, зокрема визнання сімейного права як самостійної галузі права та як підгалузі цивільного права. В рамках нашого дослідження ми не будемо долучатися до існуючої наукової дискусії. Проте зауважимо, що багато науковців відстоюють позицію, згідно якої принципи сімейного права характеризується своїми особливостями, і відповідно сімейне право має специфічні принципи. На нашу думку, серед принципів правового регулювання сімейних відносин можна виділити такі групи: цивільно-правові принципи, які регулюють сімейні відносини (регулювання відносин за домовленістю (договором) між їх учасниками, принцип розумності, регулювання відповідно до моральних засад суспільства, гарантування таємниці особистого життя їх учасників, недопустимості свавільного втручання у сімейне життя); виключно сімейно-правові принципи (державної охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства, пріоритету урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї, пріоритету сімейного виховання та ін.). До принципів інститутів сімейного права можна віднести наступні принципи: одношлюбності (моногамії), добровільності шлюбу; визнання тільки шлюбу між чоловіком і жінкою, зареєстрованого у органі державної реєстрації актів цивільного стану; свободи розірвання шлюбу під контролем держави та ін.

Враховуючи ієрархічність принципів права, на нашу думку, сімейні відносини регулюються такими принципами: загальні принципи права; принципи цивільного права, які регулюють сімейні відносини та сімейно-правові принципи; принципи інститутів сімейного права. Принципи інститутів сімейного права та сімейно-правові принципи повинні відповідати загальноправовим принципам.

Література:

1. Joseph Raz. Legal Principles and the Limits of Law. *Yale Law Journal*. 1972. Vol. 81. Issue 5. p. 823–854.
2. Bassiouni M.C. A Functional Approach to «General Principles of International Law». *Michigan Journal of International Law*. 1990, Volume 11, Issue 3, p. 768–818.
3. Уварова О. О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика: монографія. Харків, 2012. 196 с.
4. Чан Бін Лін. Принципи права Китайської Народної Республіки : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Одеса, 2017. 212 с.
5. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С. 142–164.
6. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 22–28.

7. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Вид. 9-те зі змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.

8. Братасюк М.Г. Співвідношення принципів і норм права крізь призму форм раціональності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 384–387.

ВИЗНАННЯ НЕЗАКОННИМИ РІШЕННЯ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНУ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ АБО ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХНІХ ПОСАДОВИХ І СЛУЖБОВИХ ОСІБ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Панькевич Р. В.

*аспірант кафедри цивільного права та процесу
Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Конституція України гарантує кожному право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55) [1]. Серед способів захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України важливе місце займає визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. Указаний спосіб захисту знайшов своє відображення у п. 10 ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [2].

Водночас захист права власності шляхом визнання незаконним та скасування правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування передбачено у ст. 393 ЦК України. Так, правовий акт органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, який не відповідає законові і порушує права власника, за позовом власника майна визнається судом незаконним та скасовується.

В контексті нашого дослідження цікавим видається питання захисту майнових прав та інтересів держави і територіальних громад шляхом визнання незаконним та скасування правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

Насамперед зазначимо, що дискусійним у теорії цивільного права та у правозастосовчій діяльності є питання стосовно можливості органу місцевого самоврядування скасовувати свої раніше прийняті рішення та вносити до них зміни з будь-якого питання, що є компетенцією органу місцевого самоврядування, чи необхідно звертатися лише до суду.

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

«ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА
ТА ПРАВОВА ДЕРЖАВА»

(м. Ужгород, 20–21 вересня 2019 р.)

Підписано до друку 24.09.2019. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 8,37. Тираж 150. Замовлення № 1019-203.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
73021, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а, офіс 105
Телефон +38 (0552) 39 95 80
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.